

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: .....

Cím: *Két új csillagvizsgáló-kupola épül a Svábhegyen*

Forrás: *Pesti Hírlap*

Bp.
(Hely)

1929. VII. 26.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

522.1

Hely

Idő

"1929"

Személy

Székesfővárosi házi nyomda 1926 — 8891

Két új csillagvizsgáló-kupola épül a Svábhegyen.

A milánói kiállításon feltűnt bronzszobor-óriást a svábhegyi csillagvizsgáló kertjében állították fel. Ahova az elszakított magyarok vigasztalódní járnak. — 1930-ban Budapesten tartják a nemzetközi csillagászati kongresszust.

A tündöklő, forró délelőtti fényben ég felé tárja karjait egy hatalmas bronzszobor, az „Ad Astra”. — Mussolini mondotta róla a milánói kiállításán:

— Mintha fel akarna repülni Flammarion Urániájához!

A Svábhegyi Csillagvizsgáló Intézet pompás parkudvarán áll ez a bronzó, fehér kőtalapzaton, ágaskodó lábaujjai éppen csak érintik a monumentális, csillogó földgömböt, amelyről felrepülni készül a csillagok közé. Három héttel ezelőtt állították fel. Pásztor József szobrászművész alkotása és a kultuszminiszter ajándéka.

Hét holdnyi területen fekszik a pár év alatt szinte a földből kinőtt intézet, de három kupolájából megszámlálhatatlan égi mérföldeket vizsgálnak, kutatnak, fényképeznek.

Jövőre Budapesten nemzetközi csillagászati kongresszus lesz,

— Konkoly-Tege Miklós csillagászati hagyatéka — mondja Tass Antal igazgató — nem eléghette ki a csillagászati tudomány fejlődni akaró magyar tudósait. A magyar orvosok és természettudósok vándorkongresszusaikon szakadatlanul sürgették az akkor még gyermekcipőben tipegő magyar csillagvizsgáló tökéletesítését. Mégis el kellett jönnie az összeomlásnak, hogy az intézet Budapestre kerüljön... Gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter karolta fel az intézet ügyét, hisz valóban elképzelhetetlen volt enélkül az egyre fölfelé törő magyar tudományos élet. Budapest székesfőváros tanácsa is jó lélekkel kezdett cselekedni. Különösen Folkusházu nyugalmazott alpolgármester és Lieber Endre tanácsnok harcoltak az ügy sikeréért. Budapest adott hét hold földet, elkészítették a svábhegyi utszakaszt,

amely ide vezet, 2 kilométeres új vonallal hozták fel a villanyáramot és a — vizet...

Ezek nélkül nem mehettünk volna semmire. Ma azonban szinte külön kis város vagyunk s felkészülve várjuk jövő év őszére a világ csillagászait, mert az 1930. évi nemzetközi csillagászati kongresszust Budapesten tartják meg. Utóljára 1898-ban, tehát 30 évvel ezelőtt tartották a csillagászati kongresszust Budapesten.

A technika csodái között.

Fent járunk az intézet emeleti tetőzetén. Az egyik díszes kőkorlátra különös kis készülék van felszerelve. Mintegy 8 cm. átmérőjű, tömör üveggömb, szírvárványszíneket csal ki belőle a napfény. Az üveggömb körül rovátkás papírlap húzódik körbe s amerre a nap sugártengelye halad — a gömblencse mély vonalat éget a papírszalagba, természetesen csak akkor, ha süt a nap. Felhőzet alatt a lencse nem gyújthat. Ez a napfénytartam-gömb naponta megmutatja, hogy a Svábhegy milyen napfénytartalmu terület. Egész évi statisztikát állítanak össze a felvevőszalagok égési vonalaiból s ebből csalhatatlanul megállapították, hogy a Svábhegyen a napfénytartam átlag 15 százalékkal több, mint a városban.

A nagy épület földszintjén és a föld alatti minde-nütt folyik a berendezkedés. Vagyont érő felszerelésű termek vannak. Fizikai laboratóriumok, áramfejlesztő telep, fényképműtermek, nagy előhívószobák, a mélységben várja kiképzését az óraterem, majd elérkezünk egy igen érdekes helyre, az intézet — muzeumába. A kis muzeum hű képét adja a magyar tudományos csillagászat múltjának is. De hát ezek csak emlékek már, a csillagos ég annak a három távcső-óriásnak mutatja meg milliónyi szeggel bevett arcát, amely a hatalmas pázsitudvar három modern kupolájában van.

Két új kupola épül . . .

Mélyeséges csönd az első kupolában. A magas lét-nán ül valaki, rovátkás papírlap előtte, igen elmélyed számításában. Tass igazgató megforgat egy kormánykereket, a kupola merész ívelésű teteje egyszerre kettészakad és ránk kéklik a magasból egy hosszú, keskeny sáv az égből. Nehéz márványtalapzaton áll a hatalmas távcső száz és száz kis szerszámmal felszerelve. Óriási szeme az ég felé mered, ha majd leszáll az este. Ezernyi számot diktálnak be a kicsi, fekete függönnyel betakart laboratóriumba, amely a kupola épületében van. *Néhány évvel ezelőtt a magyar csillagászat hajléka mindössze ez a kisebb kupola s az egyetlen embert befogadni tudó kis laboratórium volt.*

— Legnagyobb büszkeségünk — mondja Tass igazgató — a nagy kupola, amelynek óriás-műszere nagyságra negyedik Európában. Szívesen nevezzük „Folkusházy-kupolának”, mert ezt a főváros építtette. Miután nem volt elég fedezet a nagy műszer megvásárlására, én lemondtam az igazgatói lak megépítéséről, aminek árával erősen hozzájárultunk a műszer megszerzéséhez. Ez a kupola bizony berendezésével együtt félmillió pengőbe került.

Tass igazgató különböző áramkapcsoló gombokat nyom le s egyszerre — lefelé, felfelé, jobbra, majd balra forog velünk a hatalmas kupola-talpat, a mammuth-távcső emelkedik, sülyed, óriásszeme a hirtelen szétváló tetőn keresztül egyszer ide, máskor oda mered. De mindig a kikutatni vágyott ég felé. Ugy érezzük magunkat, mintha régi, legendás mágusok és jósök szellemei beszélgetnének körülöttünk.

Tass igazgató folytatja:

— Rövidesen nem három, hanem már öt kupolánk lesz. Két új kupola épül, természetesen a legmodernebb felszereléssel.

A két új vizsgálo-pont felépítésével Európa egyik legelső csillagvizsgáló intézetévé fejlődik a fiatal magyar csillagászati tudomány svábhegyi állomása.